

Nr 32.

Ankom till riksdagens kansli den 19 maj 1939 kl. 6 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående upphävande av lagarna om kollektivavtal och om arbetsdomstol samt av 3 a § i lagen om medling i arbetstvister.

Andra lagutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft fyra inom andra kammaren väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen nr 5 av herr *Olsson* i Stockholm *m. fl.*, samt nr 156, 157 och 158 av herr *Senander m. fl.*

I motionen II: 5 har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att lagen om kollektivavtal och lagen om arbetsdomstol samt den s. k. varsellagen omedelbart upphävas.

I motionen II: 156 har yrkats, att riksdagen måtte besluta upphäva lagen om kollektivavtal.

I motionen II: 157 har föreslagits, att riksdagen måtte besluta upphäva lagen om arbetsdomstol.

I motionen II: 158 har hemställts, att riksdagen måtte besluta upphäva den av 1935 års riksdag beslutade »lagen om varsel i arbetskonflikter».

Med sistnämnda lag (»varsellagen») avses 3 a § i lagen om medling i arbetstvister.

Beträffande de skäl, som motionärerna åberopat till stöd för sina yrkanden, får utskottet hänvisa till motionerna samt till den vid motionen II: 156 fogade bilagan.

Utskottet har lämnat landsorganisationen i Sverige och svenska arbetsgivareföreningen tillfälle att yttra sig i ärendet. Yttranden hava inkommit och finnas såsom bilagor A och B fogade vid detta utlåtande. Utskottet får hänvisa till yttrandenas innehåll.

Förslag om upphävande av *lagarna den 22 juni 1928 om kollektivavtal och om arbetsdomstol* hava tidigare förekommit till behandling vid 1929—1931, 1933 och 1935—1938 års riksdagar.

Vid samtliga dessa riksdagar blevo motioner (II: 89 och II: 179 år 1929, II: 345 år 1930, II: 288 år 1931, II: 81 och II: 250 år 1933, II: 447 och II: 448 år 1935, II: 99, II: 262 och II: 263 år 1936, II: 7, II: 342 och II: 343 år 1937 samt II: 76 och II: 107 år 1938) med yrkanden att lagarna eller endera av dem måtte upphävas, efter hemställan av andra lagutskottet (utlåtanden nr 4/1929,

7/1930, 6/1931, 2/1933, 4/1935, 1/1936, 6/1937 och 1/1938), av riksdagen avslagna.

Utskottet tillåter sig lämna följande statistiska uppgifter angående de mål, som intill senaste årsskiftet underkastats arbetsdomstolens prövning.

A r	Instämnda från arbetar- sidan	Instämnda från arbets- givarsidan	Hänskjutna av parterna gemensamt	Summa
1929	54	24	3	81
1930	105	44	1	150
1931	153	35	2	190
1932	179	41	1	221
1933	209	19	—	228
1934	166	44	1	211
1935	160	31	—	191
1936	159	20	2	181
1937	159	15	—	174
1938	162	14	1	177
	1,506	287	11	1,804

Till upplysning angående kollektivavtalens utbredning i vårt land får utskottet lämna nedanstående utskottet tillhandakomna statistiska uppgifter.

Kollektivavtalen beräknas hava vid utgången av år 1937 omfattat 910,836 arbetare.

Efter avtalens giltighetsområde fördela de sig på följande sätt:

	Antal avtal	Antal därav berörda arbetare
Riksavtal	58	298,579
Distriktsavtal	83	100,457
Ortsavtal	2,235	136,737
Avtal för enskilda arbetsplatser	7,209	375,063
	Tillsammans 9,585	910,836

3 a § i lagen den 28 maj 1920 om medling i arbetstvister är av följande lydelse:

Innan arbetsinställelse vidtages skall, därest giltigt hinder icke möter, underrättelse om åtgärden lämnas motsidan ävensom förlikningsmannen eller, om tvisten berör flera förlikningsmäns verksamhetsområden, en av förlikningsmännen sist å sjunde dagen före den dag, då åtgärden skall taga sin början. Finnas å motsidan oorganiserade arbetare, må underrättelsen, i vad den avser nämnda arbetare, ske genom allmänt synliga anslag å arbetsplatsen. Underrättelsen skall innehålla redogörelse för anledningen till åtgärden.

Förseelse mot bestämmelserna i första stycket straffes med böter, högst 300 kronor. Åtal för förseelsen anhängiggöres vid allmän domstol och utföres av allmän åklagare. Ådömda böter tillfalla kronan. Saknas tillgång till deras gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

Vid 1935 års riksdag framlades i proposition nr 32 förslag till lag angående tillägg till lagen om medling i arbetstvister, överensstämmande med ovan återgivna 3 a §.

I propositionen, vari lämnas en utförlig redogörelse för lagförslagets förhistoria, till vilken utskottet får hänvisa, erinrades bland annat, att den s. k. *trettonmannakommissionen* i 6 § av sitt förslag till lag angående vissa ekonomiska stridsåtgärder (se statens offentliga utredningar 1934: 16) upptagit en bestämmelse om viss underrättelseplikt för förening, som ville vidtaga massåtgärd. Enligt detta stadgande skulle skriftlig underrättelse om åtgärden lämnas, bortsett från visst fall, minst en vecka i förväg. I kommissionens specialmotivering framhölls, bland annat, att underrättelseplikten ofta kunde anses fullgjord genom vad som förekommit under förhandlingar. Hade exempelvis vid förhandlingar om upprättande av kollektivavtal den ena parten framlagt ett ultimatum av innehåll, att stridsåtgärd komme att vidtagas en vecka därefter, om uppgörelse dessförinnan icke kommit till stånd, måste naturligen underrättelseplikten anses fullgjord. I yttranden över kommissionens förslag anmärkte landsorganisationen och socialstyrelsen, bland annat, att det i vissa fall vore förenat med svårigheter att fullgöra underrättelseplikten eller iakttaga varseltiden. Sålunda erinrade socialstyrelsen beträffande varseltidens längd, att fall kunde inträffa, då arbetet vore av så kort varaktighet att tid ej funnes för så långt varsel som en vecka. Föreskriften om varseltid borde därför enligt styrelsens mening erhålla en avfattning, som tillåte förkortad varseltid, därest angriparen kunde visa, att omständigheterna ej medgivit iakttagande av den vanliga tiden av en vecka. Med hänsyn till vad sålunda i yttrandena anförts om svårigheten att i vissa fall fullgöra underrättelseplikt eller iakttaga varseltid stadgades i ovan nämnda lagförslag till 1935 års riksdag, som i väsentliga hänseenden skiljer sig från kommissionens förslag, undantag för det fall, att giltigt hinder föreläge. I propositionen framhölls, att vidtagande av arbetsinställelse borde anses innefatta även utvidgning till nya arbetsplatser eller nya fack av en tidigare vidtagen, mera begränsad arbetsinställelse.

Andra lagutskottet, som behandlade propositionen, hemställde i sitt utlåtande nr 30, att lagförslaget måtte antagas med ändring allenast i fråga om dagen för lagens ikraftträdande. Andra lagutskottet yttrade bland annat:

Emot den utformning, som i förevarande proposition givits bestämmelserna om varseltid, har utskottet ingen erinran att framställa. Det torde vara klart, att stadgandet icke avser det fall, då arbetsnedläggelsen består i en vägran från arbetarnas sida att tillhandahålla sin arbetskraft, därför att arbetsgivaren gjort sig skyldig till ett avtalsbrott, t. ex. underlåtit att utbetala arbetarnas löner. Ej heller åsyftas med stadgandet sympatiåtgärd som icke består i arbetsinställelse utan allenast i vägran att taga befattning med varor, vilka äro avsedda för eller härröra från rörelse som drives av part i primärkonflikten.

Riksdagen biföll utskottets hemställan.

Vid 1936—1938 års riksdagar framfördes i motioner (II: 152 år 1936, II: 258 och II: 345 år 1937 samt II: 106 år 1938) samma yrkande om upphävande av 3 a § i lagen om medling i arbetstvister som i nu förevarande motion.

Vid samtliga dessa riksdagar blevo motionerna efter hemställan av andra lagutskottet (utlåtanden nr 58/1936, 4/1937 och 2/1938) avslagna.

I den vid motionen II: 156 fogade bilagan har åberopats bland annat arbetsdomstolens dom nr 85/1932, genom vilken skadeståndsskyldighet ålagts var och en av vissa strejkande arbetare till ett belopp av 500 kronor och vederbörande fackförening till ett belopp av 10,000 kronor. I anledning härav må anmärkas, att det kollektivavtal, om vilket i det avdömda målet var fråga, slutits före ikraftträdandet av lagen om kollektivavtal. På grund härav kunde — såsom i domen framhållits — nedsättning av skadeståndets belopp eller befrielse från skadeståndsskyldighet med stöd av de i 8 § tredje stycket av nämnda lag upptagna bestämmelserna icke äga rum. Enligt berörda numera gällande bestämmelser kan sådan nedsättning ske, om det med hänsyn till den skadevällandes ringa skuld, den skadelidandes förhållande i avseende å tvistens uppkomst, skadans storlek eller omständigheterna i övrigt finnes skäligt. Fullständig befrielse må ock äga rum. Vidare må enligt lagrummet ej i något fall skadestånd ådömas enskild arbetare till högre belopp än 200 kronor.

I ett av Svea hovrätt genom utslag den 2 december 1936, vilket vunnit laga kraft, avgjort mål har spörsmålet, om och i vad mån varselskyldighet blivit behörigen fullgjord, varit föremål för bedömande. Sedan arbetskonflikt uppstått mellan en arbetsgivare och ett visst fackförbund, hade andra arbetarorganisationer beslutat meddela tillstånd till arbetsinställelse vid arbetsplatser, där medlemmar av organisationerna vore sysselsatta, för såvitt där av förstnämnda fackförbund blockerat arbete komme till utförande. De av konflikten ej berörda organisationerna hade därefter i skrivelser den 4 september 1935 lämnat vederbörande sammanslutningar på arbetsgivarsidan meddelande om beslutet samt förklarat, att under den angivna förutsättningen arbetsinställelser kunde komma att vidtagas. Därjämte hade ordföranden i den av Kungl. Maj:t för medling i nyssnämnda konflikt tillsatta förlikningskommissionen samma dag per telefon underrättats om beslutet. Sedermera hade arbetsinställelser av nämnda anledning vidtagits av arbetare, anslutna till de förut av konflikten icke berörda organisationerna, den 9 och den 17 oktober 1935. Hovrätten fann, att de i skrivelserna den 4 september 1935 lämnade meddelandena om villkorligt förestående arbetsnedläggelser med hänsyn till de vid ifrågavarande tid föreliggande förhållandena innefattat behörig underrättelse om arbetsinställelserna. Beträffande meddelandet till ordföranden i förlikningskommissionen ansåg hovrätten väl olämpligt, att detta viktiga meddelande lämnats i telefon, men i betraktande av meddelandets innehåll och övriga förekomna omständigheter fann hovrätten de tilltalade företrädarna för arbetarorganisationerna icke böra dömas till ansvar för uraktlåten underrättelse enligt 3 a § i lagen om medling i arbetstvister.

Utskottet får i förevarande sammanhang erinra om det den 20 december 1938 mellan Svenska arbetsgivareföreningen och Landsorganisationen i

Sverige träffade huvudavtalet (det s. k. Saltsjöbadsavtalet). I den allmänna motivering, som den av nämnda organisationer våren 1936 tillsatta arbetsmarknadskommittén fogat vid sitt förslag till huvudavtal, har uttalats, att så länge arbetsmarknadens organisationer vore beredda att beakta jämväl de allmänt samhällseliga intressen, som vore förknippade med deras verksamhet, de åtgärder, som rimligen kunde påkallas av hänsyn till arbetsfreden, syntes naturligtast och ändamålsenligtast böra ankomma på organisationerna själva. I anslutning härtill har kommittén yttrat följande:

Från sin nu angivna utgångspunkt har arbetsmarknadskommittén inriktat sig på att bereda ökade möjligheter för intressetvisternas fredliga avveckling och att söka förebygga stridsåtgärder, som äro menliga för utomstående eller för det allmänna. Härvid har kommittén funnit angeläget att i första hand effektivisera nu gällande former för förhandlingar och uppgörelser mellan parterna samt främja en allmän avspänning i förhållandet dem emellan.

Vissa i det föreliggande huvudavtalet reglerade frågor äro av sådan natur att deras prövning närmast får karaktären av en lämplighets- eller billighetsprövning, där avgörandet väsentligen blir beroende av en avvägning av de varandra motstående intressena. Så är fallet med frågorna om uppsägning av arbetsavtal och permittering samt behandling av konflikter berörande samhällsviktiga funktioner. Den intresseavvägning, som enligt avtalet skall förekomma i dylika frågor, är icke av beskaffenhet att böra ankomma på domstol.

Men även beträffande vissa egentliga rättsfrågor har det ansetts mindre ändamålsenligt att anlita domstol för avtalets tolkning och tillämpning. Här åsyftas tvister, vilka röra den i avtalet reglerade begränsningen av de ekonomiska stridsåtgärderna.

För prövningen av nyss berörda spörsmål upprättas enligt avtalet ett särskilt centralt organ, arbetsmarknadsnämnden, vars ledamöter till lika antal utses av envar av arbetsgivareföreningen och landsorganisationen. Denna nämnd har också tillagts befogenhet att härutöver behandla frågor av allmän eller eljest större betydelse för arbetsmarknaden.

Avtalet innehåller vidare föreskrifter om förhandlingsordning, avsedda att effektivisera förfarandet vid behandling av de vanliga på arbetsplatserna förekommande tvisterna rörande tillämpning av arbetsvillkoren. Förhandlingsordningen gäller såväl rättstvister som intressetvister, dock icke upprättande eller prolongering av kollektivt löneavtal, ej heller vidtagande av sympatiåtgärder eller indrivande av ostridig, till betalning förfallen lön eller annan ersättning. Huvudregeln är, att uppkommen tvist om arbetsvillkor eller förhållandet i övrigt mellan parterna icke får hänskjutas till arbetsdomstolen eller till skiljeman och ej heller föranleda vidtagande av stridsåtgärder, innan part sökt att genom förhandling med motparten i enlighet med förhandlingsordningen få till stånd uppgörelse i tvistefrågan. Det åligger part att på motpartens begäran träda i sådan förhandling. Om part efter förhandling vill underkasta frågan arbetsdomstolens eller skiljemans prövning, skall så ske genom ingivande av stämningsansökan till domstolen respektive påkallande hos motparten av skiljemannaförfarande senast tre månader efter förhandlingens avslutande. Beträffande rätten att efter slutförd förhandling vidtaga stridsåtgärd gäller, att den, som avser att vidtaga åtgärden, har att inom tid som

nyss sagts lämna vederbörande förbund å motsidan skriftligt meddelande om den tilltänkta åtgärden, samt att åtgärden skall vara beslutad eller medgiven av vederbörande förbund. Sistnämnda villkor gäller även tvister, som äro undantagna från förhandlingsordningen. Till bestämmelserna om förhandlingsordning ha även anknutits vissa regler om förlust av rätt att påkalla förhandling rörande det ifrågavarande anspråket efter förloppet av vissa tider. Förlust av förhandlingsrätten i sådant fall medför även förlust av rätten att hänskjuta tvisten till arbetsdomstolen eller till skiljeman liksom av rätten att i anledning av tvisten vidtaga stridsåtgärd.

Den i bilagan till motionen II:156 omnämnda § 23 i svenska arbetsgivareföreningens stadgar innehåller, att i kollektivavtal, som slutes av medlem i föreningen, skall intagas bestämmelse, att arbetsgivaren har rätt att fritt antaga och avskeda arbetare. Arbetsdomstolen har i flera fall (t. ex. i sin i nyssnämnda bilaga åberopade dom nr 100/1932) uttalat, att en i kollektivavtal intagen bestämmelse av dylik innebörd endast utgör en bekräftelse av en allmän rättsregel. Bland de spörsmål, i vilka arbetsmarknadskommittén funnit det vara av särskild vikt att främja en avspänning, är enligt kommitténs motivering det främsta just frågan om formerna och förutsättningarna för arbetares uppsägning eller permittering. I denna del innehåller huvudavtalet, att den rätt, som tillkommer parterna i ett på obestämd tid slutet arbetsavtal att bringa avtalet till upphörande efter uppsägning, skall i förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare, anslutna till förbund, som sig emellan antagit avtalet, utövas enligt vissa i avtalet givna regler. Dessa innebära bland annat, att vid uppsägning av arbetare från anställning, som varat minst ett år, ävensom vid permittering av arbetare i sådan anställning arbetsgivaren skall minst en vecka före uppsägningen eller meddelandet om permittering underrätta arbetarorganisationens representant på arbetsplatsen om den tilltänkta åtgärden (uppsägningsvarsel respektive permitteringsvarsel). Inträffar omständighet, som påkallar minskning av arbetsstyrkan inom kortare tid än den föreskrivna varseltiden, och har detta förhållande ej kunnat förutses av arbetsgivaren, skall varsel lämnas så fort ske kan. Då så av arbetsgivaren eller arbetarorganisationens representant begäres, skall samråd dem emellan ofördröjligen äga rum rörande den tilltänkta åtgärden. Vad sålunda stadgats äger icke tillämpning 1. å arbetare, som är anställd på viss tid eller för den tid, som åtgår för utförande av visst arbete; 2. då avskedande äger rum på grund av sådant arbetarens förfarande, som berättigar arbetsgivaren att omedelbart häva arbetsavtalet; 3. vid permittering på grund av sådan växling i arbetstillgången, som är en följd av att arbetet är säsongbetonat eller eljest till sin natur icke sammanhängande; 4. vid annan permittering, där den är meddelad på viss tid, ej överstigande tre veckor, eller det eljest framgår av omständigheterna att den ej kommer att fortvara längre än nämnda tid. Har uppsägning eller permittering skett i sådana fall, på vilka de nyssnämnda bestämmelserna äga tillämpning, och önskar arbetarparten förhandling med anledning av den vidtagna åtgärden, skall, där icke fråga är om kränkning av föreningsrätten eller åtgärden eljest strider mot lag eller

kollektivavtal, förhållandet anmälas till arbetarnas förbundsstyrelse, vilken, om den därtill finner skäl, äger hänskjuta frågan till undersökning inom arbetsmarknadsnämnden. Detta skall gälla även i fall, då avskedandet grundas på sådant förfarande, som berättigar arbetsgivaren att omedelbart häva arbetsavtalet. Nämnden skall genom noggrann undersökning av dit hänskjuten fråga söka få en sakligt riktig uppfattning om alla de omständigheter, under vilka den påtalade åtgärden blivit vidtagen. Vid åtgärdens bedömande skall beaktas såväl produktionens beroende av arbetskraftens duglighet och lämplighet som arbetarnas berättigade intresse av trygghet i anställningen. I enlighet härmed skall hänsyn tagas såväl till nödvändigheten av att företaget i möjligaste mån betjänas av skickliga och för dess verksamhet lämpliga arbetare som, då arbetsgivaren på grund av arbetsbrist funnit sig böra vidtaga avskedande eller permittering och valet står mellan arbetare, vilka besitta lika skicklighet och lämplighet, till anställningstidens längd ävensom till särskilt stor försörjningsplikt. Nämnden skall söka komma till en samstämmig uppfattning i bedömandet av dit hänskjuten fråga och finna utvägar för utjämning av motsättningen mellan parterna. Beslut, varom flertalet i nämnden förenar sig, skall delgivas respektive förbund, på vilka det ankommer att i samråd med arbetsgivareföreningen respektive landsorganisationen vidtaga de åtgärder, vartill beslutet må giva anledning. Om arbetare verkställa uppsägning av sina anställningar i sådan omfattning eller på sådant sätt att arbetsgivaren kommer i trångmål beträffande erforderlig arbetskraft, må han, där fråga icke är om en maskerad stridsåtgärd, anmäla förhållandet hos sitt förbund, vars styrelse äger hänskjuta frågan till övervägande inom arbetsmarknadsnämnden.

Huvudavtalet innefattar vidare stadganden om begränsning av de ekonomiska stridsåtgärderna. I sådant hänseende har i avtalet stadgats förbud mot sådana stridsåtgärder gentemot neutral tredje man, vilka icke hava karaktären av rena sympatiåtgärder i samband med kollektiva avtalsrörelser. Vidare hava vissa mindre tilltalande stridsåtgärder gentemot part förbudits, såsom förföljelse mot någon av religiösa, politiska eller liknande grunder, angrepp mot någon för dennes uppträdande såsom part, ombud eller vittne inför domstol eller annan myndighet eller mot någon för det denne tillhandagår ämbetsman eller tjänsteman, vedergällning mot någon för dennes befattning med en avslutad arbetstvist, angrepp mot familjeföretag, angrepp å enskild arbetsgivare för att förmå honom att avstå från att delta i arbete i eget företag samt stridsåtgärder, syftande till orättmätig vinning.

Slutligen innehåller avtalet vissa bestämmelser om behandling av konflikter berörande samhällsviktiga funktioner.

Genom sitt godkännande av huvudavtalet ha arbetsgivareföreningen och landsorganisationen förbundit sig att utöva den verksamhet i arbetsmarknadsnämnden och vad därmed sammanhänger, som enligt avtalet ankommer på dem, samt att verka för att avtalet blir genom fri överenskommelse antaget såsom kollektivavtal mellan de till dem hörande förbunden. I den mån så sker blir avtalet jämväl i övrigt med rättsverkan enligt lagen om kollektivavtal bindande för arbetsgivareföreningen och landsorganisationen.

Utskottet.

I vissa av de föreliggande motionerna har hemställts, att riksdagen måtte besluta upphäva lagarna om kollektivavtal och om arbetsdomstol. Riksdagen har vid upprepade tillfällen och senast år 1938 avslagit motioner med samma yrkanden. Utskottet ansluter sig för sin del till den i de inkomna yttrandena hävdade uppfattningen, att skäl ej heller nu förebragts för upphävande av dessa lagar.

Landsorganisationen har i sitt yttrande ingått på vissa i bilagan till motionen II: 156 framställda krav på ändringar i 3 a § i lagen om medling i arbetstvister. De i föreliggande motioner gjorda yrkandena, i vad de avse berörda lagrum, gå emellertid ut på upphävande av detsamma. Ej heller i detta hänseende finner utskottet anledning frångå den mening, åt vilken riksdagen vid flera föregående tillfällen givit uttryck.

Utskottet får därför hemställa,

A. att motionen II: 5, i vad den avser upphävande av lagen om kollektivavtal, samt motionen II: 156 icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd;

B. att motionen II: 5, i vad den avser upphävande av lagen om arbetsdomstol, samt motionen II: 157 icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd; ävensom

C. att motionen II: 5, i vad den avser upphävande av 3 a § i lagen om medling i arbetstvister, samt motionen II: 158 icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 19 maj 1939.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar *Norman, Hagman, Löfvander, Linnér**), *Sten, Wistrand, Näslund**) och *Nils Svensson**);

från a n d r a kammaren: herrar *Hage, Olovson i Västerås, Skoglund, Pettersson i Hällbacken**), *Hallagård, Molander**), *von Seth**) och *Barnekow*.

---

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Bilaga A.

Landsorganisationen i Sverige.

Till Riksdagens Andra Lagutskott.

Genom remiss den 1 februari 1939 har Landsorganisationen i Sverige beretts tillfälle att avgiva yttrande över inom riksdagens andra kammare väckta motioner, nämligen dels nr 5 av herr Olsson i Stockholm m. fl., dels nr 156—158 av herr Senander m. fl. om upphävande av lagen om kollektivavtal, lagen om arbetsdomstol och lagen om varsel i arbetskonflikter. Landssekretariatet får å landsorganisationens vägnar anföra.

I sitt beslut i anledning av väckta motioner om åtgärder för upphävande av lagstiftningen om kollektivavtal och arbetsdomstol samt medlingslagens bestämmelse om varsel vid arbetsinställelse underströk landsorganisationens senaste kongress år 1936 »att verkliga rättstvister icke tillhöra det slag av tvister, för vilkas lösning stridsåtgärder äro att rekommendera».

Från denna principiella utgångspunkt synes diskussionen kring lagstiftningen om kollektivavtal och arbetsdomstol kunna begränsas till att avse dels formen för den rättsliga prövningen av här ifrågakvarande tvister, dels de regler efter vilka tvisternas materiella avgörande bör äga rum.

I förra hänseendet står valet mellan å ena sidan allmän domstol eller specialdomstol och å andra sidan skiljemannaförfarande. Om allmän domstols olämplighet, från såväl saklig som processuell synpunkt, såsom forum för prövningen av hithörande tvister torde knappast råda delade meningar. I avseende å förhållandet mellan specialdomstol (arbetsdomstol) och skiljemannaförfarande är att märka att, med undantag för sådan förklaring, som avses i 7 § av lagen om kollektivavtal, tvist, som eljest skulle höra under arbetsdomstolen, i stället enligt avtal må hänskjutas till avgörande av skiljemän. Från allmän arbetsrättslig synpunkt synes det vara till större fördel för en enhetlig rättsutveckling på arbetsmarknadens område, därest tolkningen och tillämpningen av kollektivavtalens allmänna bestämmelser ankommer på en permanent central specialdomstol, än om den utsplittas på en mångfald, inbördes oavhängiga skiljenämnder. Däremot torde skiljemannaförfarandet regelmässigt äga företräde framför arbetsdomstolen, då fråga är om tvister på grund av ackordsprislister eller andra tvister, för vilkas prövning erfordras speciell teknisk sakkunskap.

Liksom i fråga om arbetsdomstolslagen inskränka sig motionärerna beträffande kollektivavtalslagen till yrkande om lagstiftningens upphävande. Landsorganisationens kongress år 1936 hade, såsom ovan antytts, att taga ställning till motioner om åtgärder i enahanda syfte. Motionerna avslogos av kongressen, i samband varmed kongressen beslöt uttala sig för vidtagande av sådana åtgärder i gällande lagstiftning »att arbetarnas rättsställning på sådant sätt stärkes, att de erhålla den jämställighet, som utgör grunden för all lagstiftning».

Den principiella ståndpunkt, som sålunda intagits av landsorganisationens senaste kongress, har sekretariatet varken rätt eller anledning att fränfalla. Ett bifall till motionärernas yrkanden skulle innebära att gällande lag om kollektivavtal ersattes av oskrivna rättsregler. Det är — från utgångspunkten att rättstvister böras avgöras i rättslig väg — svårt att inse i vad mån en

sådan ordning skulle erbjuda större garantier mot partiska och godtyckliga avgöranden än en rättstillämpning på grundval av uttrycklig lagstiftning.

Det stora problemet beträffande den rättsliga regleringen av kollektivavtalsväsendet är, såsom av landsorganisationens kongress uttalades, stärkandet av arbetarpartens rättsställning i arbetsförhållandet. Detta problem vinner icke sin lösning genom kollektivavtalslagens upphävande utan måste angripas genom ett utbyggande av avtalsväsendet med bestämmelser, som tillförsäkra arbetarparten vidgat inflytande över arbetsvillkoren och korrektiv mot maktmissbruk från arbetsgivarens sida.

Olikställigheten mellan parterna hänför sig särskilt till arbetsgivarens fria uppsägningsrätt och till de svårigheter, som — även med den av arbetsdomstolen i detta avseende fastställda fördelningen av bevisbördan — föreligga för arbetarparten att förebringa bevisning om uppsägningsrättens utnyttjande i avtalsstridigt syfte. I det nyligen mellan svenska arbetsgivareföreningen och landsorganisationen avslutade huvudavtalet ha formerna och förutsättningarna för uppsägning av arbetsavtal underkastats en praktiskt betydelsefull reglering. Även om denna reglering endast innebär en dellösning av det större problemet om tryggheten av arbetarnas rättsställning, och även om tillämpningen av huvudavtalets ifrågavarande regler icke har karaktären av rättsligt förbindande avgöranden, kan det säkerligen förväntas att dessa regler, lojalt tillämpade, komma att leda till ett stärkande av arbetarpartens position i arbetsförhållandet och därmed i sin mån till en utjämning av olikställigheten parterna emellan.

Med anledning av de projekt om lagstiftning rörande bland annat arbetares avskedande, som förekomma i en vid herr Senanders m. fl. fogad framställning, vill sekretariatet inskränka sig till det självklara påpekandet att sekretariatet, så länge praktisk erfarenhet saknas av huvudavtalets förenämnda reglering, anser dylik lagstiftning sakna aktualitet.

Beträffande parternas olikställighet i skadeståndshänseende vill sekretariatet här endast anmärka, att denna olikställighet i varje fall icke bragtes ur världen genom kollektivavtalslagens upphävande och ersättande i denna del av allmänna civilrättsliga skadeståndsregler utan tvärtom i och med slopandet av möjligheten till nedsättning av eller befrielse från skadestånd samt till maximering av enskild arbetares skadeståndsskyldighet komme att ytterligare skärpas. Att — såsom i den vid herr Senanders m. fl. motion fogade framställningen föreslås — fråntaga arbetsdomstolen rätten att utdöma skadestånd vore onekligen en enkel lösning av skadeståndsproblemet. Bortsett från det i och för sig oegentliga i att upprätthålla en lagstiftning av kollektivavtalslagens innehåll utan några som helst rättsliga sanktioner till på lagen grundade avgöranden — ens för uppenbart rättsstridigt handlande — ligger ett upphävande av skadeståndspåföljden ingalunda i arbetarpartens intresse. Den rätt till nedsättning av skadestånd med hänsyn till den skadevällandes ringa skuld, den skadelidandes förhållande i avseende å tvistens uppkomst, skadans storlek och andra omständigheter, som tillkommer arbetsdomstolen, medför för övrigt att olikställigheten i förevarande avseende väsentligen framträder endast vid fall av grava avtalsbrott (stridsåtgärder) med mera omfattande ekonomisk skadeverkan. Det i samma framställning alternativt föreslagna systemet med skadeståndets beräkning efter dagsinkomst innebär realiter att skadeståndspåföljden förvandlas till straffpåföljd (dagsböter). Hur en avvägning mellan å ena sidan skadan, å andra sidan antalet dagsböter skall ske angives icke. Det är under sådana förhållanden svårt att inse vad företräde dylika skadeståndsnormer skulle äga framför nu gällande.

Av vad ovan anförts framgår att sekretariatet icke anser skäl hava förebegrats för upphävande av lagarna om arbetsdomstol och kollektivavtal.

Vidkommande motionerna om upphävande av 3 a § medlingslagen (»varsellagen») hänvisar sekretariatet till sitt av landsorganisationens representantskap godkända utlåtande över trettonmannakommissionens förslag 1934 till lag om vissa ekonomiska stridsåtgärder, i vilket utlåtande anfördes att från principiell synpunkt ingenting finnes att erinra mot den av kommissionen föreslagna varselplikten. Av sekretariatet framförda anmärkningar mot varselregelns utformning beaktades i propositionen.

Enligt departementschefens i propositionen gjorda uttalande borde arbetsinställelse i varselregelns mening anses innefatta även utvidgning till nya arbetsplatser eller nya fack av en tidigare vidtagen, mera begränsad arbetsinställelse. Från synpunkten av varselskyldighetens syftemål — att undanröja eventuella missförstånd rörande anledningen till den beslutade arbetsinställelsen och att genom förhandling i tvistefrågan eventuellt förebygga stridsåtgärdens vidtagande — synes något skäl icke kunna förebringas för krav på varsel även vid sympatiaktioner, där regelmässigt ingen tvist föreligger mellan angriparen och den angripne. I den till herr Senanders m. fl. motion fogade framställningen framföres — såsom alternativ till varselregelns upphävande — förslag att sympatistrejck måtte undantagas från varselplikten. Ehuru ett undantag för sympatiåtgärder väl icke kan begränsas till strejk utan måste omfatta även lockout, vill sekretariatet likväl tillstyrka en ändring av varselregeln av sådant innehåll. Sekretariatet vill likaledes tillstyrka att uttryckligt undantag från varselplikten sker för det fall att under förlikningsmans medverkan förhandlingar försiggått utan att uppgörelse ernåtts. I denna del anfördes av trettonmannakommissionen att underrättelseplikten, liksom tydligen även redogörelseplikten, ofta kunde anses fullgjord genom vad som förekommit under förhandlingar; kommissionen förutsatte emellertid att i sådant fall särskilt ultimatum lämnats motparten under förhandlingen. Sekretariatet kan icke finna sådant uttryckligt ultimatum nödvändigt, i varje fall icke om förhandlingstiden sammanfaller med eller överskridit den stadgade varseltiden.

Slutligen vill även sekretariatet framhålla önskvärdheten av att klarhet vinnes angående giltigheten av meddelat varsel för det fall den varslade arbetsinställelsen inhiberats, t. ex. på grund av mellankommande förhandling.

Stockholm den 3 april 1939.

Landsorganisationen i Sverige.

Gunnar Andersson.

Arnold Sölvén.

---

*Bilaga B.***Svenska arbetsgivareföreningen.****Till andra lagutskottet.**

Svenska Arbetsgivareföreningen har genom skrivelse den 1 februari 1939 beretts tillfälle att avgiva yttrande över inom riksdagens andra kammare väckta motioner om upphävande av lagarna om kollektivavtal och arbetsdomstol ävensom stadgandet i lagen om medling i arbetstvister rörande varselskyldighet. Föreningen får med anledning härav anföra följande.

Alltsedan tillkomsten av de angivna lagarna ha motioner med samma syfte som de föreliggande årligen väckts utan att likväl föranleda till någon riksdagens åtgärd. Någon omständighet, som kunde föranleda riksdagen att nu intaga en annan ståndpunkt än tidigare, har icke inträffat.

Då emellertid årets motioner i denna fråga ansetts vara av betydelse att böra remitteras till de fackliga organisationerna, anser föreningen det tillräckligt att framhålla, att den princip, mot vilken motionerna i första hand rikta sig — nämligen att tvist rörande tolkning och tillämpning av ett ingånget avtal icke skall lösas genom öppen strid utan genom rättsligt avgörande — vunnit allmänt erkännande av båda parter å arbetsmarknaden. Upphävandet av den lagstiftning, varigenom ifrågavarande princip erhållit sin rättsliga utformning, skulle ej blott äventyra den avspänning mellan parterna på arbetsmarknaden, som under senare tid inträtt, utan även i grund förändra de förutsättningar, efter vilka organisationerna å båda sidor till ömsesidig båtad och till samhällets bästa inrättat sin verksamhet.

Föreningen hemställer därför, att utskottet i likhet med tidigare år måtte avstyrka motionerna ifråga.

Stockholm den 2 mars 1939.

Svenska Arbetsgivareföreningen.

Gustaf Söderlund.